

Aan de gemeenteraad van Nijmegen

Postadres

Gemeente Nijmegen
Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Bezoekadres

Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen

T 14 024
nijmegen.nl

Contactpersoon

Lisanne Baltussen
l1.baltussen@nijmegen.nl
T 06-50051569

Ons kenmerk

E22.000098

Datum 25 januari 2022
Onderwerp Voornemens afwijken kostendelersnorm en pilot
gehuwdenorm Participatiewet

Geachte leden van de raad,

Op 27 januari 2021 heeft u de motie “Wijk vaker af van de kostendelersnorm” aangenomen (bijlage 1). Met deze brief nemen wij u in de eerste plaats mee in de uitwerking van de motie waarmee u ons vraagt om: “De mogelijkheid om af te wijken van de kostendelersnorm maximaal en op korte termijn in te zetten, met name voor (economisch) dak- en thuislozen en jongeren die bij bijstandsgerechtigden kunnen inwonen”. Wij zijn voornemens de kostendelersnorm bij inwonende kinderen tot 27 jaar te schrappen.

In de tweede plaats heeft de fractie SP Nijmegen op 20 oktober 2021 schriftelijke vragen gesteld over samenwonen door bijstandsgerechtigden. Deze vragen werden gesteld naar aanleiding van nieuwsberichten over een experiment in Tilburg. In onze beantwoording van de vragen hebben wij aangegeven geïnteresseerd te zijn in een soortgelijke aanpak in onze gemeente. Wij hebben dan ook besloten het voorbeeld van de gemeente Tilburg te volgen en tevens een pilot voor een zogenoemde kennismakingsperiode te starten.

Tot slot onderzoeken wij de volgende mogelijkheden:

- Geen kostendelersnorm bij een zorgrelatie;
- Verruiming van de vrijlating van inkomsten uit verhuur.

Uitgangspunten

We organiseren de acties vanuit zowel het perspectief inkomen (Participatiewet) als het perspectief wonen. De acties waar wij op dit moment aan werken en waar we u met deze brief over informeren dragen bij aan de complexe maatschappelijke opgaven rondom inkomenszekerheid en het voorkomen en bestrijden van dak- en thuisloosheid. De acties dragen bij aan een betere bezetting van de beschikbare woningen. Deze opgaven raken maatschappelijke partners, woningcorporaties, regiogemeenten, de landelijke overheid en bovenal onze inwoners. De acties sluiten aan bij onze ambities uit de Stadsbegroting 2022:

- We willen dat alle Nijmegenaren kunnen voorzien in hun levensonderhoud.

- We zorgen dat kinderen en volwassenen zo veel mogelijk in een (veilige) thuissituatie kunnen leven. We versterken inwoners en gezinnen die de basis van het bestaan niet (meer) op orde hebben of deze dreigen te verliezen.
- We zorgen dat inwoners eigen regie kunnen voeren over hun leven, gezin en gezondheid en actief deel kunnen nemen aan de maatschappij. Men heeft respect voor elkaar en ondersteunt elkaar.
- We zijn een stad met een gevarieerd woningaanbod dat aansluit bij de vraag van alle nieuwe en bestaande bewoners.

Verschil gehuwdennorm en kostendelersnorm

Bij een gezamenlijke huishouding wordt de gehuwdennorm ingesteld. Dit betekent dat de twee betrokkenen gezamenlijk hoofdverblijf in dezelfde woning hebben en er sprake is van financiële verstrengeling. Financiële verstrengeling houdt in dat beide personen over en weer zorg moeten dragen voor de kosten van het huishouden. De inwoners ontvangen gezamenlijk één uitkering.

De kostendelersnorm geldt wanneer er geen sprake is van een gezamenlijke huishouding. De kostendelersnorm is bedacht vanuit het uitgangspunt dat bij meer inwonende volwassenen (21 jaar of ouder) de woonkosten kunnen worden gedeeld. Hoe meer inwonende volwassenen, hoe lager de woonkosten en hoe lager de bijstandsnorm per persoon. Dit zijn dus individuele uitkeringen, in tegenstelling tot de gehuwdenuitkering. De kostendelers komen voornamelijk voor bij ouder-kind relaties. Er is geen sprake van kostendeling bij kamerhuur.

Kennismakingsperiode

Gemeente Tilburg is onlangs gestart met de pilot samenwonen op proef. De gemeente Noordoostpolder kent een vergelijkbare kennismakingsperiode. De kennismakingsperiode vindt zijn oorsprong in de voormalige Algemene bijstandswet die de mogelijkheid bood om gedurende drie maanden de bijstandsuitkering ongewijzigd voort te zetten wanneer een uitkeringsgerechtigde met een partner ging samenwonen. Artikel 18 lid 1 van de Participatiewet geeft het college de bevoegdheid om de bijstand af te stemmen op de omstandigheden van de belanghebbende. Op basis van dit artikel gaan wij, net als de gemeenten Tilburg en Noordoostpolder, de kennismakingsperiode weer instellen. Een kennismakingsperiode zorgt ervoor dat partners die gaan samenwonen niet direct financieel afhankelijk van elkaar worden. Daarnaast is dit vaak van toepassing op alleenstaande ouders van minderjarige kinderen, voor wie samenwonen met een nieuwe partner een ingrijpende gebeurtenis is. Door de kennismakingsperiode kunnen bijstandsgerechtigden bijvoorbeeld nog even hun eigen woning aanhouden, om zo een rustige overgang voor de kinderen te realiseren. Bijstandsgerechtigden zitten door de gehuwdennorm in een achtergestelde positie ten opzichte van inwoners met inkomen uit werk, of een WW- of arbeidsongeschiktheidsuitkering. Voor hen verandert de financiële positie bij samenwonen niet. Met deze pilot wordt de ongelijkheid tijdelijk weggenomen en krijgen uitkeringsgerechtigden wel de mogelijkheid het samenwonen uit te proberen.

Geen kostendelersnorm bij inwonende jongeren tot 27 jaar

Zoals eerder beschreven telt bij de kostendelersnorm het aantal huisgenoten vanaf 21 jaar mee voor de hoogte van iemands bijstandsuitkering. De achterliggende gedachte is dat wanneer personen een woning delen, zij ook de woonlasten kunnen delen. De wetgever verwacht dat de huisgenoten de bijdrage aan de woonlasten onderling verdelen. In de praktijk pakt dit vaak echter niet zo uit. Dit kan voor conflict in het gezin zorgen. Bovendien is het niet altijd een vrije keuze van jongvolwassenen om thuis te blijven wonen, maar wordt de noodzaak ingegeven door het tekort aan zelfstandige woonruimten. Daarnaast zijn ouders bang om gekort te worden op hun uitkering, waardoor ze druk kunnen uitoefenen op de jongere om het huis voor de 21^e verjaardag te verlaten. Jongeren die hierdoor op straat komen te staan steken zich in de schulden en/of komen terecht in de maatschappelijke opvang. Door de leeftijdsgrens voor de kostendelersnorm op te schuiven gaan de ouder(s) er niet financieel op achteruit en krijgen de jongeren meer ruimte om te werken aan hun toekomst. Wanneer jongeren niet gedwongen uit huis moeten, zorgt dit bovendien voor een betere bezetting van de woningvoorraad en wat minder druk op de vrijkomende woningen.

Het niet instellen van de kostendelersnorm heeft een stijging van de bijstandslasten tot gevolg, maar kan instroom in (dure) maatschappelijke opvang en intensieve hulpverlening in de toekomst voorkomen. We voorkomen bovendien adresfraude, wanneer jongeren zich uitschrijven bij hun adres, maar niet daadwerkelijk verhuizen. Dit sluit aan bij de inwerkingtreding van de wijzigingen van de Wet Basisregistratie Personen (BRP) per 1 januari 2022, waarmee gemeenten worden verplicht een briefadres te geven aan iemand die in de gemeente verblijft, maar geen vast woonadres heeft. Wij verwachten dat meer inwoners zonder vaste verblijfplaats een briefadres aanvragen, maar voorkomen door het opschuiven van de leeftijdsgrens dat jongeren zich hiertoe gedwongen voelen en daarmee mogelijk adresfraude plegen.

Deze problemen rondom de kostendelersnorm zijn onder de aandacht bij het Rijk. Het demissionair kabinet heeft een andere vormgeving van de kostendelersnorm verkend¹. De nieuwe coalitie heeft in het landelijk coalitieakkoord 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst' (15 december 2021) opgenomen: "We wijzigen de kostendelersnorm zodat inwonende jongvolwassenen tot 27 jaar niet langer meetellen als kostendeler voor de uitkering van huisgenoten." (pag. 24)² Met onze plannen lopen we vooruit op de door het Rijk beoogde inwerkingtreding van de wijziging van de kostendelersnorm per 2023. Om dit toch binnen de grenzen van de Participatiewet te kunnen realiseren, zijn we voornemens om net als voor de kennismakingsperiode gebruik te maken van artikel 18 lid 1 van de Participatiewet.

¹ Kamerbrief Verkenning andere vormgeving kostendelersnorm (17 mei 2021).

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/05/17/verkenning-andere-vormgeving-kostendelersnorm>

² Coalitieakkoord Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst (15 december 2021).

<https://www.kabinetsformatie2021.nl/documenten/publicaties/2021/12/15/coalitieakkoord-omzien-naar-elkaar-vooruitkijken-naar-de-toekomst>

Vervolg

De komende maanden werken wij de benodigde beleidsregels, werkinstructies en communicatie richting de uitkeringsgerechtigden uit, voordat wij van start gaan met de kennismakingsperiode en het uitstellen van de kostendelersnorm. Daarnaast onderzoeken wij de opties om geen kostendelersnorm in te stellen bij een zorgrelatie en om inkomsten uit verhuur (deels) vrij te laten. Wij vragen de Cliëntenraad Participatiewet en adviescommissie Jeugd, maatschappelijke opvang- en gehandicaptenbeleid (JMG) om mee te denken. Definitieve besluitvorming vindt plaats begin maart van dit jaar. Wij zullen u hierover informeren.

Hoogachtend,

Het college van burgemeester en wethouders van Nijmegen

mr. drs. A.H. van Hout
gemeentesecretaris

drs. H.M.F. Bruls
burgemeester